

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

De Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de leden van de vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Pagina 1

Geachte leden van de vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en
Werkgelegenheid,

Datum

Uw Kamer ontving op 5 juni 2023¹ de kabinetsreactie op mijn vier rapporten
over sociale minima (Kamerstuk 26 448, nr. 714):

Onderwerp

Input debat Armoede- en
schuldenbeleid d.d. 4 juli 2023

1. *Een status met weinig armslag*, over statushouders;
2. *Meedoen zonder beperkingen*, over jongeren met een beperking;
3. *Watertrappelen in de bijstand*, over jongeren tot 21 jaar in de bijstand;
4. *Sociale minima in de knel*, een overkoepelend reflectiestuk over
bovenstaande rapporten.

Ons nummer

1573698

Uw kenmerk

Ik lees in de reactie van de ministers positieve ontwikkelingen terug. Op een
aantal aanbevelingen vind ik de kabinetsreactie echter nog niet concreet
genoeg en zie ik nog weinig of geen vooruitgang sinds het verschijnen van
mijn rapporten. Voor het commissiedebat Armoede- en schuldenbeleid van
5 juli aanstaande wil ik u graag een aantal algemene en specifieke punten
meegeven waarover ik mij nog steeds zorgen maak. Deze licht ik hieronder
kort toe.

Bijlage(n)

Contactpersoon

1. *Het sociaal minimum is nog steeds niet toereikend*

De Commissie sociaal minimum heeft afgelopen vrijdag haar deelrapport
Een zeker bestaan gepubliceerd en komt in september met haar eindrapport.
De commissie constateert dat zonder extra maatregelen mensen die rond
het sociaal minimum leven de komende jaren fors geld tekort komen. Het
rapport bevestigt wederom de urgentie van de problemen van deze groep
burgers. Het deelrapport biedt goede aanknopingspunten om tot een betere
bestaanszekerheid te komen. Ik vind het heel belangrijk dat er nu haast
wordt gemaakt met een toereikend sociaal minimum voor iedereen. Willen
we dat burgers meedoen in de samenleving? Dan moeten ze genoeg geld
hebben om van te leven.

2. *Grote verschillen tussen gemeenten*

In alle onderzoeken constateren wij grote verschillen tussen gemeenten, o.a.
doordat zij verschillende inkomensgrenzen of vergoedingen hanteren. De
Rijksoverheid zou bestaanszekerheid van alle burgers moeten garanderen.
Teveel beleidsvrijheid voor gemeenten vind ik niet gewenst als het gaat om
fundamentele inkomensvoorzieningen.

De kan-bepaling bij de zoektermijn is problematisch

In mijn rapport over jongeren in de bijstand deed ik de volgende aanbeveling:

Nationale ombudsman

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
post@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl

¹ Ik heb de ministers laten weten dat ik in het vervolg sneller een reactie op mijn rapporten wil
ontvangen. Voor een reactie op mijn rapport *Een status met weinig armslag* (publicatiedatum
25 april 2022) heb ik meer dan een jaar moeten wachten.

- Pas de verplichte zoektermijn naar werk of opleiding voor jongeren tot 21 jaar niet meer toe.

Het voorstel van het kabinet om de zoektermijn als 'kan-bepaling' te formuleren vind ik problematisch, omdat het merendeel van de jongeren die bijstand willen aanvragen dringende behoefte hebben aan financiële hulp en dus niet bij vier weken zoektermijn. Een 'kan-bepaling' leidt bovendien tot niet uit te leggen verschillen tussen gemeenten. De Rijksoverheid moet de bestaanszekerheid garanderen voor alle burgers, ongeacht in welke gemeente iemand woont.

Ontzorgen blijft een zorg

Ook bij statushouders constateerde ik grote verschillen tussen gemeenten bij het verstrekken van voorzieningen, maar ook wat betreft de geboden begeleiding ('ontzorgen'). In mijn rapport hierover deed ik daarom onder meer deze aanbevelingen:

- Zorg voor goede financiële begeleiding van statushouders.
- Los de nu al bekende knelpunten bij de begeleiding door gemeenten ('ontzorgen') op.

Het administratieve gedeelte van het ontzorgen van statushouders blijkt complex en tijdrovend voor gemeenten. Hoewel het positief is dat het kabinet gemeenten de mogelijkheid wil geven om meer maatwerk te bieden, worden de bekende knelpunten in de uitvoering daarmee niet opgelost. Bijvoorbeeld het zogenaamde 'inkomensgat' door late toekenning van de huurtoeslag en het gebrek aan landelijke en uniforme afspraken over (uitstel van) betalingen met onder meer verzekeringen en nutsbedrijven.

Er is ook nog geen kwaliteitskader voor het educatieve gedeelte van ontzorgen: de begeleiding richting financiële zelfredzaamheid. Als niet duidelijk is wat het stimuleren van de financiële zelfredzaamheid inhoudt, ben ik er niet gerust op dat statushouders in elke gemeente voldoende begeleiding krijgen om uiteindelijk financieel op eigen benen te staan. Vooral nu de administratieve verplichtingen van ontzorgen gemeenten al zoveel hoofdbrekens bezorgen.

3. *Alleen een responsieve overheid is niet voldoende*

Ik pleit voor een proactieve overheid die actief inzet op het voorkomen van financiële problemen. Dat kan door de mogelijkheden en voorzieningen die er voor burgers zijn, actief onder de aandacht te brengen of zelfs automatisch toe te kennen. Betere communicatie hierover met de doelgroep – eventueel via intermediaire organisaties – is essentieel, ook om het niet-gebruik van voorzieningen te voorkomen.

Er is meer nodig om jongeren goed te informeren

In mijn rapport over jongeren in de bijstand en jongeren met een beperking deed ik daarom de volgende aanbeveling:

- Informeer jongeren proactief en in begrijpelijke taal.

Het kabinet verwijst in haar reactie onder meer naar de Kwikstart-app. Het aantal gemeenten dat de Kwikstart-app gebruikt is op dit moment echter nog maar beperkt. Daarbij is mij niet duidelijk in hoeverre jongeren met deze app worden bereikt en hoe jongeren de app ervaren. En ik vraag mij af of jongeren daadwerkelijk de websites van de Rijksoverheid en Landelijke

Cliëntenraad bekijken, zoals het kabinet stelt. Ik vraag mij dus af of de jongeren voldoende worden bereikt en geïnformeerd. Het lijkt mij wenselijk om dit te laten onderzoeken. Het is belangrijk om hier jongeren zelf actief bij te betrekken, ook bij de verdere ontwikkeling van de informatievoorziening. In mijn twee rapporten over jongeren heb ik benadrukt dat het belangrijk is te investeren in goede ondersteuning en informatieverstrekking aan professionals en begeleiders, die dichtbij jongeren staan. Zij kunnen helpen bij het verspreiden van informatie en het niet-gebruik van voorzieningen tegengaan. Ik lees nog weinig concrete plannen in de kabinetsreactie om dit op te pakken.

Een kopie van deze brief stuur ik aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister voor Armoedebeleid.

Ik wens u een goed commissiedebat toe over het Armoede- en schuldenbeleid. Ik hoor het graag als u nog vragen of opmerkingen heeft naar aanleiding van deze brief.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen